

Петко Хинов

МОЯТА БЪЛГАРИЯ, МОЯТ КИТАЙ

– ПЪЛНО ИЗДАНИЕ –

София, 2024

Преводът е базиран на изданието

Petko Hinov, Xiao Li

LOVING CHINA, LOVING BULGARIA
a quest for meaning and love

© 2019–2021 Petko T. Hinov, Xiao Li

© Издателство „Изток-Запад“, 2024

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Петко Хинов, автор, превод
(Преживяното в Китай, свитък първи), 2024

Ивелина Димитрова, превод
(Преживяното в България; Преживяното в Китай, свитък втори), 2024

ISBN 978-619-01-1489-5

ПЕТКО ХИНОВ

МОЯТА
БЪЛГАРИЯ,
МОЯТ
КИТАЙ

- ПЪЛНО ИЗДАНИЕ -

Превод от английски

Петко Хинов

Ивелина Димитрова

БЕЛЕЖКА НА ИЗДАТЕЛСТВОТО

Една част от книгата (Преживяното в Китай, свитък първи)
е преведена и преработена от автора.

Останалата част (Преживяното в България;
Преживяното в Китай, свитък втори) е преведена от издадената
на английски език автобиография на Петко Хинов,
заради което на места в изданието е възможно да има някои повторения.

СЪДЪРЖАНИЕ

През очите на благодарността (*като увод*)

ПРЕЖИВЯНОТО В БЪЛГАРИЯ

Малкост (<i>предисловие</i>)	11
Глава първа. Едно малко градче	14
Глава втора. Отвъдна земя	27
Глава трета. Най-добре е у дома	31
Глава четвърта. Баба Пенка и нейните истории	36
Глава пета. Въпрос отвъд всички отговори	39
Глава шеста. Музика и слово	43
Глава седма. Униние и остроумие	47
Глава осма. Красотата възтържествува	51
Глава девета. Дон Кихот поетът	55
Глава десета. Моето вечно лято	57
Глава единайсета. Ревностен почитател на речниците	64
Глава дванайсета. Между звездите и калта	72
Глава тринайсета. Смъртта и отвъд	75
Глава четиринайсета. Голямото освобождение	78
Глава петнайсета. Началото на събдащата се мечта	84
Глава шестнайсета. Покривалото на мрака	90
Глава седемнайсета. Светлината	94
Глава осемнайсета. По пътя към монашеството	97
Глава деветнайсета. Сбогом, свят!	100
Глава двайсета. Изгаряне на мостовете	105
Глава дваiset и първа. Дон Кихот монахът	109
Глава дваiset и втора. Православен християнин, но и китаец	114
Глава дваiset и трета. В ярките цветове на литературата	119
Глава дваiset и четвърта. „Моята родина умира...“	123
Глава дваiset и пета. „Високи сини планини...“	128
Глава дваiset и шеста. На прага на отчаянието	134

ПРЕЖИВЯНОТО В КИТАЙ

СВИТЪК ПЪРВИ.

С ОЧИ КЪМ НЕИЗВЕСТНОСТТА

Глава първа. Как започна всичко	147
Глава втора. От бездната на отчаянието	153
Глава трета. Душата на дете	159
Глава четвърта. „Прощавай, България!“	164
Глава пета. Моето „трето назначение“	166
Глава шеста. Фошан!	170
Глава седма. Първо основно на Луоцун	175
Глава осма. Сам	183
Глава девета. Есен без листопад	190
Глава десета. Деца, деца!	196
Глава единайсета. Навлизам в Южното море	204

СВИТЪК ВТОРИ

Глава единайсета. Навлизам в Южното море (<i>продължение</i>)	215
Глава дванайсета. Нашето бъдеще	217
Глава тринайсета. Ниудзяохъ, окръг Чун-и. Нашият годеж	225
Глава четиринайсета. Официално женени – Ганджоу, Нанчан и обратно	232
Глава петнайсета. Сбогом, Луоцун	238
Глава шестнайсета. Нашата китайска сватба	242
Глава седемнайсета. Експерименталното училище „Шъмън“	250
Глава осемнайсета. Българската доброта в спомените на едно китайско момиче (<i>Написано от Сяо Ли</i>)	258
Глава деветнайсета. Моят живот в Южен Китай	266
Глава двайсета. „Сън в алени покои“	271
Глава двасет и първа. Нашият живот в Сицзяо	279
Глава двасет и втора. „Богато село“ в бедна държава	283
Глава двасет и трета. Живот на село в името на културата	291
Глава двасет и четвърта. Градът на детството. Нашата семейна култура	299
Глава двасет и пета. Две култури, един път	305
Глава двасет и шеста. Дневник на едно неочаквано пътешествие	313
Глава двасет и седма. Впечатления от китайската култура и надежди за нейното развитие в един унифициран свят	320
Епилог	325

ПРЕЗ ОЧИТЕ НА БЛАГОДАРНОСТТА (КАТО УВОД)

Винаги когато съм разглеждал снимки от миналото, най-дълбоко ме е трогвала светлината в тях. Слънцето, чиито лъчи са създали снимката – лъчите, които като осъдени на смърт гълби са накацали върху хората, тревите, дърветата, покривите и всички предмети в снимката и са застинали завинаги там, в този документ на спомена и носталгията. Думата „фотография“, преведен а на чист български език, е „светлопис“. Нещо, написано със светлина. Но нима ние не пишем всичко именно със светлината? Когато тя си отиде, ние просто няма какво да пишем. Ненаписаното е именно това, което мракът на забравата е похлупил навеки. А когато пишем, то е, защото върху миналото все пак грее светлина, запалена вътре в самата ни душа, и ние можем да гледаме към миналото именно благодарение на тази светлина. Ние помним благодарение на това, че върху тайниците на душата ни се е проляла светлина. Неслучайно човек се стреми да предаде на забрава онова, което не иска светлината да огрее, а отрицателния си опит се опитва да възпроизведе отново в светлината на доброто, което е извякъл от него.

От всички светлини на спомена най-светлата е *светлината на благодарността*. Неумението да си благодарен за всичко – дори за глътката въздух, която сега поемаш, дори за глътката вода, която освежава спечените от зноя на лятото твои устни – това е недостатък на неузрялата за истинското щастие душа; да си неблагодарен за всичко това е също тъй неестествено обаче, както и да търсиш благодарност от другите за направеното за тях.

Съществуват ли всъщност хора, които могат едновременно с непосредствения си опит, с преживяването сега, в самия миг на това, което става, да осъзнаят до каква степен то е част от опита на човечеството, част от онова, което историята ще помни? Струва ми се, че повечето хора оценяват не ставащото, а станалото. Може би има и такива мъдреци, които гледат на ставащото през очите на благодарността и в ставащото **сега** умеят да видят как то ще изглежда след десет години. Сега – след десет години! Но такива хора, струва ми се, са рядкост. Те не губят времето на живота си напразно. Но ето, дори очите на благодарността – най-мъдрите, най-чувствителните и деликатни оценители на времето – сами се нуждаят от време, за да се избистрят и започнат да виждат колко много от това, което е станало в мъглявините на мига, в облака на унесеността от скоростта на ставащото, е било важно, и колко много е било изгубено завинаги...

Мигването на звезда – това е времето, за което искам да пиша, сравнено с Живота и Вечността. То изтече тъй неусетно, че погледът не успя да започне да разглежда ставащото и само **сърцето** запомни смисъла на всичко. Колкото повече се заравя сърцето в гънките на паметта, толкова по-дълбок смисъл открива то в житейската сплав – в досегаемия, тъй незабележим и всекидневен, заблуждаващо сив, а в действителност невъобразимо пъстр свят на обикновеността, и толкова по-трудно е да устоя на порива да взема и запиша...

Това е една много лична книга. Тя е също така субективна. Тя отразява преживяното от две сърца преди и след тяхната среща, както и пътя, по който те са поели след срещата. Сърцето на жена ми и моето. А също и онези хора и сърца, които са се докоснали до нашите или са били докоснати от тях по пътя ни през Китай. Всичко това пиша и от птичия поглед над годините, но и от тайниците на сърцето, където всяка дума, движение и дъх оставят незаличими следи, които дори късогледството на паметта не може изтри завинаги. Уверен съм, че тази книга ще бъде изненада и за самия мен. Дано имаме мъдростта да разкрием само смисленото, отделяйки златните зрънца на благословените мигове от плявата, която често се заклежда из гънките на паметта.

ПРЕЖИВЯНОТО В БЪЛГАРИЯ

МАЛКОСТ

(ПРЕДИСЛОВИЕ)

В една от зимите на моето детство, началото на 70-те

От първите ми съзнателни мигове се озовах в необятно море: море от чудни неща – слънце, луна и звезди, – но също и в море от въпроси, търсещи отговор. И преди всичко: какво е животът и защо съм призван да живея? Така от най-ранните ми съзнателни мигове бях едновременно благодарен и любознателен; и моята благодарност, и въпросите ми се формираха в много тесен кръг от живота в околностите на един малък град, любовта на едно малко семейство и от най-осезаемата мистерия на живота – човешкия език: езика на един малък народ.

Моят свят беше в тези три „малкості“. Смятам това за благословение. Животът ми беше благословен с малкост, която попречи на любопитството ми да стане неумерено, на гордостта ми да стане твърде суетна и на вниманието ми да стане твърде разсеяно; малкостта помогна на ума ми да предпочете дълбочината пред изобилието и качеството пред количеството. Така от ранно детство живеях с най-малките неща, които ми показаха колко необятни са нашият свят и нашият живот дори в най-малките си измерения и проявления.

Задният двор в къщата на баба и дядо – един малък и чуден свят

Идвам от малък град в малка страна с богат език и история!

Езикът е ценен дар на Паметта. Всичките ни дела – големи и малки – са по-топени в морето на Паметта – собствената ни памет и паметта на нашия народ, която започва с малкия кръг от детството и се разширява към света на любовта, красотата и въображението, но винаги е у Дома. Дом, умножен по Език, е равно Нация.

От ранна детска възраст съм запленил от езика и литературата. Моят свят дойде при мен на крилете на покоряващи думи – думи на песни, стихотворения, разкази и приказки. Нямахме нужда да отивам по-далеч: заобиколен от планините и хълмовете на Дома, бях щастлив да се скитам сред герои и злодеи в свят на безпределно въображение, красота, истинност и дълбоки чувства. Оттогава моят свят е закътан и процъфтяващ.

Скъпи читателю, написах тази книга, за да споделя с теб красотата и спокойствието на този свят, света на цялата ми любов: България и Китай. Не бъди недоверчив, ако откриеш, че животът ми е бил – и все още е – като мечта или приказка. Е, приказката може би не е толкова вълшебна, но е много, много увлекателна. Не твърдя, че съм разгадал тази мистерия. Само протягам пътни с нея шепи към теб. Да се върнем там, където никой не може да се върне телом!

На две години, в двора на моя „палат“ от детството – къщата на баба и дядо, където живея сега със съпругата и децата ми

ГЛАВА ПЪРВА

ЕДНО МАЛКО ГРАДЧЕ

Моят роден град в началото на 80-те

Някога някъде имаше едно място, от което днес е останала само светлина. Името му е Севлиево. На това име обаче днес живее друго място, а онова място, за което искам да ви разкажа, вече е отишло в миналото. Името е същото, но мястото вече го няма. Но то още живее в непрестъпната светлина на една неизгладима любов.

Спомените са като фотографията – те пишат нашата история чрез светлината. Любовта отстранява от тях тъмнините, които потулят образите, а оставя само ония дълбоки и плитки петна, които правят светлината на спомена още по-ярка и незабравима. Нашите спомени са снимки на онова мило и далечно място – снимки, които постепенно губим навътре в себе си, в мрака на многото си всекидневни приключения и грижи.

Накъсано е, надребнено е Севлиево от моето детство. В него има много тишина, много дървета и листа – свежи, нежнозелени напролет, с бръмнали от пчели, побелели от цвят клони; наесен пък – огненорижи, бледожълти, светлочервени. И едно небе, дете само тука съм го виждал – денем синьо до плач, нощем звездно до люлчинна песен... И много хора. Все познати, все спокойни и някак топли. В топлината им има нещо, което спокойно люлее онова неговорещо още детенце и ме утешава: така ще бъде винаги, те винаги ще са тук, тази обич нивга няма да си тръгне...

С тяхната обич започна моята България. Моето семейство – първата моя родина!

Севлиево: кварталът, в който живеех някога... и сега

Първа снимка, 1973 г.

Малко са спомените ми от предсловесния ми живот. Те всичките са събрани в сърцето ми, в тях моят ум няма дял. Може би затова и ми е трудно да ги изразя с думи, а ми е лесно да обичам България, с която е започнал, с която и ще свърши този мой живот.

Предците ми идват от всички краища на България – по бащина линия аз съм от Централна Северна България, по майчина линия – от Македония и Родопите. Ро-

ден съм през 1972 г. в очарователния древен град Пловдив, родното място на моята майка. В Севлиево, малко градче в Централна Северна България, родителите ми се преместили година по-късно, през есента на 1973 г. Три години съм живял в къщата на баба и дядо, докато родителите ми се сдобили със собствен апартамент в „Западен комплекс“ в града. Преместили сме се там, когато се родила сестра ми, през 1976 г.

СТАРИ СЕМЕЙНИ СНИМКИ МОЯТ РОД ПО БАЩИНА ЛИНИЯ

Бабата на баба Пенка, казвала се е Пена (родена през 189? – починала през 1976 г.)

Прапрадядо ми Райко, който изчезнал през 20-те години на миналия век и никой от семейството не знаел дали е жив или мъртъв, докато не се появил внезапно трийсет години по-късно, известявайки с писмо жена си Пена. Той живял и починал в Пенсилвания, САЩ

*Момчето, което е право отдясно, е бащата на татко – дядо Петко,
на когото съм кръстен.
Ръката му лежи на рамото на майка му, прабаба Тота, певицата на селото,
чийто прекрасен глас е записван в Българското национално радио*

Прадядо ми Тодор (1910–1980) и прабаба ми Гана (1909–1990), седнали, а между тях стои уплашена баба; началото на 30-те години на миналия век

Обикновена селска сватба през 40-те години на миналия век. Жената с бялата пребрадка вляво е прабаба ми Гана, момичето до нея е баба, а мъжът с шапката и мустаците вдясно е прадядо Тодор

Моят род по майчина линия

Македонската ми прабаба Ката (бабата на мама) с мой чичо

*Родителите на мама (от ляво надясно): Дядо Владимир, баба Елена (родопски род), малкото златокосо момче е чичо Веселин, а усмихнатото момиче с панделката е мама Катя.
50-те години, Пловдив*

Моите родители, 1972 г.

Преди българският език да стане моя светла съдба, слушал съм омаян звънтежа на българските думи, туптежа на българския дъжд, гърмежите на българските бури, копнежа на българските песни – не само тия, що мама и баба са ми пели, ами всичко наоколо – гугутките, вятърът, щурците, чучулигата, славеите, врабчетата, щъркелите... Докато българското ми сърце е растяло в тази омая, очите ми са се къпели и пълнили с искрежа на българското небе с ведрото му спокойствие, ясното му слънце, благата му месечина, мирните му звезди, а носът ми е дълбоко вдъхвал неизречими на чужд език мириси – на липа, на невен, на прясна пръст и яки бурени, на омокрени от дъжд листа, на свежо изкъпани от буря керемиди, на жилави треволяци и бухнали в цвят дървеса... на китеници, изпрани на балканско перило, на отупани от прах черги, на изплетени от домашна вълна терлици, на замесена у дома погача и тъй нататък. Всичко това ми е говорело на български език, преди да съм можел да разбирам и сам да говоря.

С родителите ми през 1973 г.

А после у мен започнали да идват първите думи. Родителите ми твърдят, че съм проговорил рано, преди годинка още; а около годинка съм можел да казвам онова твърдо и трудно за китайската ми жена българско „рѣ“. И съм започнал да въсловесявам всичко, що се мерне пред очите ми – тоест да бърборя неудържимо, както сега прави моят син. Намерил съм се значи със словото и вече не сме се пуснали...

Преди да се изпълни със слово детството ми обаче, то вече е било понесено към прекрасната далечина върху облаците на най-възвишеното изкуство – музиката.

Детството сред природата беше щастливо

Как животът в малкото Севлиево ме е подготвял за срещата ми с Китай – дали изобщо ме е подготвял за тази среща, или всичко е било случайност, превърнала се в съдба, ми е трудно да кажа. Няма несъдбовни срещи, гласи една старинна китайска мъдрост. В това, че съм израснал именно тук, на две крачки от село, на три крачки от родните поля и на четири крачки от загадъчния Балкан, определено има Божий пръст. По някакъв начин това е свързано и с пътя ми към Китай – защото във великата страна с необозрима култура има една пленителна съсредоточеност върху малкото,

побиращо огромния космос. Вземете коя да е китайска картина и ще откриете в нея поразително внимание към тънките като косъм детайли. В китайската класическа литература обичам същото – изящество до най-тънката подробност. Самият китайски йероглиф е миниатюрен прозорец към светове от смисъл, по-широки от всяка азбука.

Тази съсредоточеност в дребните наглед неща изпълва детството ми. Малката купчинка пръст е била моя планина, където съм настанявал мъничките пластмасови войници. Целият ми детски свят, тъй богат на събития и невероятни приключения, се е побирал в ъгъла на една стая или върху два-три разкряча земя, богата на треволяк, диви цветя и храсти, високи до небето!

„Прадядо, искам една слива, моля те!“, около 1974 г.

Този детски свят бе за мен напълно достатъчен. Неговата малкост ме пазеше от всякакви амбиции към широкия свят, а българските песни и приказките ни чудесни ми откриха свят, по-вълшебен и от най-привлекателните реклами на днешността. В това според мен е една от тайните на любовта ми към Китай – традиционния мисловен Китай: прибраността в малкото, скромността в богатия вътрешен свят, отхвърлянето на всички крайности и пазенето на вътрешен и външен мир. Старинната българска мъдрост е сякаш сестра на традиционната китайска мъдрост. Възпитан в първата, бях съвсем естествено привлечен от последната.

По-късно подобен трогателен минимализъм в изразяването на света около мен и в мен аз намерих в японската култура и именно тя бе моята първа стъпка към Далечния изток.

*Сияйната земя, в която винаги съм копнял да се завърна: детството.
От ляво надясно: По-малката ми сестра Ели, мама, аз и скъпата ми баба*

*Инцидент в двора,
около 1974 г.*

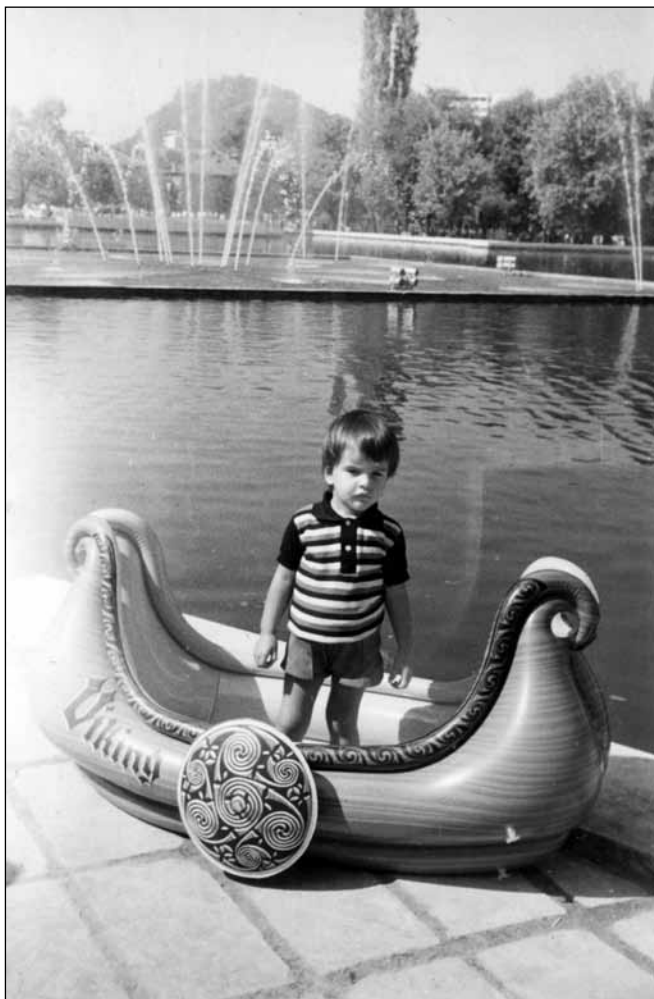
*Дежавю: същият двор
около 40 години по-късно, дъщеря ми*

Люлката от детството, около 1975 г.

*Отново дежавю: четирийсет и една години по-късно
дъщеря ми в същата люлка*

Пеещите фонтани в Градската градина в Пловдив

ГЛАВА ВТОРА

ОТВЪДНА ЗЕМЯ

Светът, който можем да обичаме, е малък. И все пак в сравнение със света на едно дете дори Земята е малка. Физически светът на детето е твърде малък за разбирането ни, но духовните му измерения надхвърлят реалността. Дори най-възторжената любов към „цялото човечество“ и „целия свят“ не притежава дълбочината и истинността на любовта на детето към дома. Ето защо моята носталгична мечта за *друга* далечна земя е дълбоко свързана с детството. Има нещо, което прави тази чужда далечна земя не-чужда, някаква родна атмосфера, която нашият непонятно голям детски свят по-късно припознава като свои небесни спомени.

Още от най-ранното си детство изпитвам едно неописуемо, приказно усещане за *отвъдна земя*. Най-ранният ми спомен за това чувство – дълбоко и мистично – е една картина върху старото дървено легло на моята прабаба Гана. Леглото бе разположено до източната стена на нашата *соба* – стара дума за стая с печка в селска къща. Тези стари легла бяха не само солидни, но и изкусно украсени с картини. Никога няма да забравя една от картините на това легло, нарисувана върху широката дървена табла.

Картината бе рисувана с маслени бои в ярки цветове, характерни за народното изкуство. По мое време те вече бяха замъглени от годините в много по-завладяващо изображение — къща на поляна под носталгично дълбоко лазурно небе, в което се рее млечнобял облак. Мека светлина струеше както от небето, така и от облака, и точно тази топла атмосфера от цвят и мекота бих могъл да опиша с една дума: *отвъдност*.

Имаше и още нещо: дворът на нашата къща на село беше дълъг и разделен на три от вътрешни огради и тъй като в тази ранна възраст – трябва да съм бил на 3–4 години тогава – не ми беше позволено да преминавам отвъд втората ограда, която опираше до старата плевня, в моето детско въображение къщата, нарисувана върху таблата на леглото на прабаба, беше точно невидимата постройка отвъд тази втора стена с плевнята. Красивата къща от картината, мистично осветена от синьото небе с този бял като лилия облак, беше там. Отвъд западната стена на плевнята.

Северната стена.

Онова, което беше отвъд, беше свят на чудно въображение (1973 или 1974 г.)

Това наглед незначително, но дълбоко усещане никога не е напускало сърцето ми. От най-ранното ми детство *отвъдността* вече бе движеща сила за мен. Не беше нито любопитство, нито жажда за знания. Това беше жажда за съзерцание на *отвъдна земя*: безименна, но толкова красива, че бих искал да живея там

завинаги. Пиша това под същия покрив, където някога беше леглото на прабаба с картината. Леглото го няма. Печката я няма. Дори плевнята, отвъд която се намираще мистичната къща с лазурното небе и белия облак, я няма. Но отвъдната земя е все още там – в най-съкровените кътчета на сърцето и ума ми.

Оттогава несъзнателно сърцето ми вероятно е било запленило от „отвъдната земя“. И оттогава винаги съм чувствал, че небето над родния град, където са се родили тези спомени, има особен, неописуемо син цвят и облаците над нашите земи са най-красивите на света.

Синьо-синьото небе над Крушевския баир, за който се говори в Трета глава

В ранното детство думите бяха най-чувствителната калиграфска четка, която докосваше въображението ми. Любовта ми към книгите се разпалваше от приказките – както от българските, така и от „отвъдните земи“. Спомням си, че първите си книги получих като подаръци по различни поводи още през 1978 г., преди да тръгна на училище. Баща ми беше възискателен и трябваше да се науча да чета още на шест години. В началото това беше неприятно задължение, както всичко, което правим по задължение. Но от онова незапомнено време нататък книгите станаха моят свят. Със сигурност не всички книги, но онези, чиито образи и език бяха завладяващи до такава степен, че да ме отвеждат в *отвъдна земя*. Беше пътешествие, което само книгите могат да ти дарят; или по-точно – пътешествие на крилете на думите, изпълнено с красота и въображение. Така книгите станаха крилете на моето детство.

Сред многото книги, които ме пренасяха в отвъдни земи, има няколко със специално значение – книги, които не само препрочитам почти всяка година, за да си възвърна онова магическо усещане за пренасяне отвъд, но и книги, които бих искал да превода на китайски, дори и само за да споделя онова възторжено състояние на детското съзнание, в което няма нищо невъзможно и Доброто побеждава в края на всяка история.

Първата е „Приказки от стари времена“ на хърватската писателка Ивана Бърлич-Мажуранич, която е преведена на български по толкова прекрасен и въздействащ начин, че познавам няколко български писатели и поети, родени също в началото на 70-те години, чийто литературен стил е неустойимо повлиян от българското издание на шедевъра на Мажуранич.

Втората е „Български приказки“ на Николай Райнов: сборник завладяващи народни приказки, преразказани от майсторско перо в епично платно на една вълнуваща „отвъдна земя“. Под влиянието на тези и други подобни книги литературните ми способности интензивно гравитираха около литературата на *красотата, легендите, силните романтични чувства и дълбокото въображение*. Не мога да си представя своята любов към Китай без величественото и миролюбиво влияние на българските книги от моето детство. Ключът за разбиране на китайската литература и култура е същият ключ, който отваря вратата към „отвъдната земя“ – земя, където Красотата, Мъдростта и Доброто (или Добродетелта) живеят под омагьосващо синьо небе с един-единствен, бял като лилия облак.

„Приказки от стари времена“, любимата книга на моето поколение с любимите илюстрации, изд. „Отечество“, 1979 г.

„Български приказки“ на Николай Райнов